

อุดมรัฐของเพลโต สู่สังคมในอุดมคติ*

PLATO'S IDEAL STATE TOWARDS A UTOPIAN SOCIETY

จุฑารัตน์ ยะคำ

Jutarat Yakum

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: feal.1992@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปรัชญาอุดมรัฐของเพลโต ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของแนวคิดสังคมในอุดมคติที่เน้นความยุติธรรมและสมดุลในโครงสร้างทางสังคม เพลโตนำเสนอการแบ่งสังคมออกเป็นสามชนชั้น ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ และผู้ผลิต โดยให้แต่ละชนชั้นทำหน้าที่ตามความสามารถและธรรมชาติของตน เพื่อสร้างความกลมเกลียวและความยุติธรรมในสังคม ในบริบทของสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แนวคิดดั้งเดิมของเพลโตจำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยนและบูรณาการให้เหมาะสมกับสภาพสังคมร่วมสมัย บทความนี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์แนวทางการนำแนวคิดอุดมรัฐของเพลโตไปใช้เป็นต้นแบบสำหรับการออกแบบโครงสร้างสังคมที่มีเสถียรภาพและยั่งยืน โดยมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดการแบ่งชนชั้นให้กลายเป็นการส่งเสริมศักยภาพเฉพาะบุคคล การนำระบบการบริหารโดยผู้เชี่ยวชาญ (Technocracy) มาใช้แทนแนวคิด “ราชาปราชญ์” การสร้างสมดุลระหว่างความยุติธรรมและความเสมอภาค ตลอดจนการใช้เทคโนโลยี เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมและการปกครอง นอกจากนี้ ยังเสนอแนวทางในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองผ่านระบบการศึกษาที่ให้ประชาชนมีความตระหนักรู้และมีส่วนร่วมในสังคม จากการศึกษาพบว่า แนวคิดอุดมรัฐยังคงคุณค่าในฐานะกรอบแนวคิดเชิงปรัชญาที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาสังคมให้มีความสมดุลทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม การบูรณาการแนวคิดนี้กับสังคมปัจจุบันสามารถนำไปสู่การพัฒนาสังคมในอุดมคติที่มีความยุติธรรม เสมอภาค และสอดคล้องกับบริบทโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: อุดมรัฐ; เพลโต; สังคมในอุดมคติ

* Received January 11, 2025; Revised February 2, 2025; Accepted February 11, 2025

Abstract

This article aims to study Plato's philosophy of the “Ideal State,” which serves as a foundational concept for an ideal society emphasizing justice and balance within its social structure. This idea is presented in Plato's *The Republic*, where society is divided into three classes: rulers, guardians, and producers. Each class is assigned duties based on their abilities and natural inclinations to create harmony and justice within society. The article also analyzes the concept of the Ideal State in the context of a contemporary society characterized by diversity and rapid change. It proposes adaptations of the concept to address modern challenges, such as fostering individual potential, utilizing experts in governance in the form of Technocracy, achieving balance between justice and equality, employing technology to enhance justice- such as AI in judicial systems- and promoting citizenship through educational systems. The study finds that the concept of the Ideal State remains valuable as a philosophical framework that can be adapted to foster sustainable development in various dimensions. Justice at both individual and societal levels can lead to balanced development in economic, political, and social spheres. This highlights that ideas from the past can effectively serve as a guide to addressing contemporary challenges.

Keywords: Republic; Plato; Ideal Society

บทนำ

เพลโต (Plato) นักปรัชญาชาวกรีกโบราณ เกิดเมื่อประมาณปี ค.ศ. 427 ก่อนคริสต์ศักราชในกรุงเอเธนส์ เพลโตเป็นศิษย์ของโสเครตีส (Socrates) และเป็นอาจารย์ของอริสโตเติล (Aristotle) ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อปรัชญาตะวันตก แนวคิดของเพลโตครอบคลุมด้านจริยธรรม การเมือง และอภิปรัชญา โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องอุดมรัฐ (Ideal State) ที่นำเสนอในผลงานอันโด่งดังอย่าง *The Republic* ซึ่งเป็นผลงานที่สำคัญที่สุดของเพลโตในการเสนอแนวทางการจัดระเบียบสังคมที่ยุติธรรมและสมดุล

แนวคิดเรื่อง อุดมรัฐของเพลโต (Plato) ถือเป็นหนึ่งในรากฐานสำคัญของปรัชญา

การเมืองตะวันตกที่ยังคงมีอิทธิพลต่อการศึกษาทางสังคมและการเมืองในยุคปัจจุบัน เพลโตได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างของรัฐในอุดมคติในผลงาน The Republic ซึ่งเน้นความยุติธรรมและสมดุลในสังคมผ่านการแบ่งหน้าที่ของประชากรตามความสามารถและธรรมชาติของตน แนวคิดนี้แสดงให้เห็นถึงความพยายามของเพลโตในการสร้างสังคมที่ทุกคนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม (Plato, 2003) ใน The Republic เพลโตได้แบ่งสังคมออกเป็นสามชนชั้น ได้แก่ ชนชั้นผู้ปกครอง (Rulers) ซึ่งมีหน้าที่กำหนดนโยบายและบริหารรัฐด้วยปัญญา ชนชั้นผู้พิทักษ์ (Guardians) ซึ่งรับผิดชอบด้านความปลอดภัยและการปกป้องรัฐ และชนชั้นผู้ผลิต (Producers) ซึ่งสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เพลโตเชื่อว่าความยุติธรรมในรัฐจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อแต่ละชนชั้นทำหน้าที่ของตนเองโดยไม่ก้าวร้าวบทบาทของชนชั้นอื่น (Reeve, 2004) อย่างไรก็ตาม ในบริบทของสังคมปัจจุบันที่มีความหลากหลายและซับซ้อน แนวคิดดั้งเดิมของเพลโตจำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการของยุคสมัย เช่น การส่งเสริมศักยภาพเฉพาะบุคคล การนำผู้เชี่ยวชาญมาบริหารงานในลักษณะ Technocracy การสร้างสมดุลระหว่างความยุติธรรมและความเสมอภาค และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในระบบยุติธรรมและการบริหาร (United Nations Framework Convention on Climate Change, 2023)

ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาปรัชญาอุดมรัฐของเพลโตในเชิงลึก โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์แนวทางการปรับใช้แนวคิดดังกล่าวในบริบทของสังคมร่วมสมัย เพื่อให้แนวคิดนี้ยังคงคุณค่าและสามารถตอบสนองต่อความท้าทายของโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดอุดมรัฐของเพลโตกับโครงสร้างสังคมในอุดมคติ

เพลโต (Plato) เกิดในปี 427 ก่อนคริสต์ศักราชที่กรุงเอเธนส์ เป็นศิษย์ของโสเครตีส (Socrates) และอาจารย์ของอริสโตเติล (Aristotle) เพลโตได้รับอิทธิพลอย่างมากจากโสเครตีสในการตั้งคำถามเกี่ยวกับธรรมชาติของความยุติธรรมและความดีงาม ความเชื่อของเพลโตเกี่ยวกับการสร้างรัฐในอุดมคติสะท้อนถึงประสบการณ์ที่เขาได้เห็นความล้มเหลวของการปกครองในกรุงเอเธนส์ เพลโตจึงสร้างแนวคิดเกี่ยวกับรัฐที่ดีเพื่อแก้ปัญหาความไม่ยุติธรรมและความไร้ระเบียบในสังคม ในผลงาน The Republic เพลโตนำเสนอแนวคิดอุดมรัฐผ่านบทสนทนาที่มีโสเครตีสเป็นตัวละครหลัก โดยอธิบายถึงโครงสร้างสังคมที่เหมาะสมและเป้าหมายสูงสุดของรัฐ คือการสร้างความยุติธรรมที่แท้จริง (Plato, 2003) โดยเพลโตได้แบ่งสังคมในอุดมรัฐออกเป็นสามชนชั้นตามความสามารถและ

ธรรมชาติของบุคคล โดยแต่ละชนชั้นมีบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจน ดังนี้ (Reeve, 2004)

1. ชนชั้นผู้ปกครอง (Rulers) ชนชั้นผู้ปกครอง (Rulers) เป็นชนชั้นที่มีปัญญาและคุณธรรมสูงสุด มีหน้าที่กำหนดนโยบายและตัดสินใจเพื่อความดีงามของสังคม เพลโตเชื่อว่าผู้ปกครองควรเป็นราชาประชาธิปไตย ซึ่งต้องมีคุณธรรมแห่งปัญญาเป็นหลักสำคัญ เพื่อสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม การศึกษาของพวกเขาจึงต้องเน้นปรัชญา คณิตศาสตร์ และตรรกศาสตร์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการบริหารและตัดสินใจที่เป็นกลางและมีเหตุผล

2. ชนชั้นผู้พิทักษ์ (Guardians) คือกลุ่มที่ทำหน้าที่ปกป้องรัฐจากภัยคุกคาม และรักษาความสงบสุขในสังคม เพลโตเน้นว่าผู้พิทักษ์ต้องมี คุณธรรมแห่งความกล้าหาญ ซึ่งหมายถึงความสามารถในการเผชิญหน้ากับความเสี่ยงและอันตรายโดยไม่หวั่นไหว ผู้พิทักษ์ต้องได้รับการฝึกฝนทั้งทางร่างกายและจิตใจเพื่อพัฒนาความแข็งแกร่งและความมีคุณธรรม นอกจากนี้ พวกเขา还必须ควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นของตนเอง ไม่ให้ถูกชักจูงโดยอารมณ์หรือความโลภ

3. ชนชั้นผู้ผลิต (Producers) เป็นชนชั้นที่ทำหน้าที่สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของรัฐ เช่น ชาวนา ช่างฝีมือ และพ่อค้า เพลโตเชื่อว่าผู้ผลิตควรมี คุณธรรมแห่งความพอดี เป็นหลักสำคัญ ซึ่งหมายถึงความสามารถในการควบคุมตนเองและดำรงชีวิตอย่างพอเพียงโดยไม่แสวงหาความฟุ้งเฟ้อหรือก้าวร้าวหน้าที่ของชนชั้นอื่น ความพอดีช่วยให้สังคมมีเสถียรภาพและสมดุล เนื่องจากแต่ละชนชั้นทำหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม (ประภาส แก้วเกตุพงษ์, 2564)

เมื่อชนชั้นทั้งสามปฏิบัติหน้าที่ของตนเองโดยมีคุณธรรมที่เหมาะสมแต่ละกลุ่ม รัฐจะบรรลุ คุณธรรมแห่งความยุติธรรม (Justice) ซึ่งเป็นคุณธรรมสูงสุดในอุดมรัฐของเพลโต ความยุติธรรมเกิดขึ้นเมื่อทุกชนชั้นทำหน้าที่ของตนโดยไม่ก้าวร้าวบทบาทของกันและกัน ทำให้สังคมดำเนินไปอย่างสมดุลและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น แม้แนวคิดของเพลโตจะถูกพัฒนาขึ้นในบริบทของสังคมกรีกโบราณ แต่ก็ยังสามารถนำมาปรับใช้กับสังคมปัจจุบันได้ โดยการส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาคุณธรรมที่สอดคล้องกับบทบาทของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญญาสำหรับผู้ปกครอง ความกล้าหาญสำหรับผู้พิทักษ์ หรือความพอดีสำหรับผู้ผลิต เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและสมดุลในสังคมโดยรวม (Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2023)

สรุปได้ว่า แนวคิดอุดมรัฐของเพลโต แม้จะถือกำเนิดขึ้นในบริบทของสังคมกรีกโบราณ แต่ยังคงเป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่สามารถประยุกต์ใช้กับสังคมปัจจุบัน หลักการ

แบ่งหน้าที่ตามความสามารถและคุณธรรมสามารถแปลงเป็นระบบที่ส่งเสริมศักยภาพบุคคล ขณะที่แนวคิดราชาปรัชญาอาจปรับให้เข้ากับการบริหารโดยผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนี้ความยุติธรรมในโลกยุคใหม่ต้องคำนึงถึงทั้งบทบาทที่เหมาะสมและความเสมอภาค โอกาสที่เท่าเทียมกัน เทคโนโลยี โดยเฉพาะ AI สามารถเสริมสร้างความโปร่งใสในกระบวนการยุติธรรม ทำให้แนวคิดอุดมรัฐสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมร่วมสมัย ดังนั้น แม้สังคมจะเปลี่ยนแปลงไป หลักการของเพลโตยังเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างสังคมที่สมดุลและยั่งยืน

ความยุติธรรมในอุดมรัฐกับการสร้างสมดุลในสังคม

เพลโต (Plato) ให้ความสำคัญกับแนวคิด “ความยุติธรรม” (Justice) ในฐานะหัวใจสำคัญของอุดมรัฐ เขามองว่าความยุติธรรมไม่ได้เป็นเพียงกฎเกณฑ์ที่รัฐสร้างขึ้นเพื่อความสงบเรียบร้อย แต่เป็นหลักการธรรมชาติที่ทำให้แต่ละส่วนของสังคมดำเนินไปอย่างสมดุล โดยในอุดมรัฐ ความยุติธรรมเกิดขึ้นเมื่อทุกคนทำหน้าที่ของตนเองตามความสามารถ และธรรมชาติของตน โดยไม่ล่วงละเมิดหน้าที่หรือสิทธิของผู้อื่น (Plato, 2003)

ใน The Republic เพลโตกล่าวถึงความยุติธรรมว่าเป็น “การที่แต่ละคนทำหน้าที่ของตนเอง” (Each person doing their own work) ซึ่งหมายถึงการที่ทุกคนขึ้นในสังคมทำหน้าที่ที่เหมาะสมกับความสามารถของตนโดยไม่แย่งชิงบทบาทหน้าที่ของชนชั้นอื่น ความยุติธรรมในมุมมองของเพลโตจึงไม่ได้มุ่งเน้นเพียงความเสมอภาค แต่ยังรวมถึงความเหมาะสมและความกลมเกลียวในหน้าที่ของแต่ละส่วนของสังคม ตัวอย่างที่ชัดเจนในแนวคิดของเพลโตคือการแบ่งชนชั้นในอุดมรัฐ ได้แก่ ชนชั้นผู้ปกครองที่ใช้ปัญญาในการปกครอง ชนชั้นผู้พิทักษ์ที่ใช้ความกล้าหาญในการปกป้อง และชนชั้นผู้ผลิตที่ใช้ทักษะในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เพลโตเชื่อว่าความยุติธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อแต่ละชนชั้นไม่ก้าวล่วงหน้าที่ของกันและกัน เพลโตเสนอว่า ความสมดุลในสังคมเริ่มต้นจากความสมดุลในตัวบุคคลซึ่งส่งผลต่อสังคมในภาพรวม การสร้างสมดุลในระดับบุคคลและสังคมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด วิเคราะห์ผ่านแนวคิดเรื่องความยุติธรรมที่เชื่อมโยงระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ โดยแนวคิดความยุติธรรมของเพลโตมีความเกี่ยวข้องกับสมดุลในสังคมในสองระดับ คือ

1. การสร้างสมดุลในระดับบุคคล (Individual Justice) เพลโตเชื่อว่า ความยุติธรรมในสังคมต้องเริ่มจากความยุติธรรมในตัวบุคคล ซึ่งประกอบด้วยการประสานงานระหว่างสามส่วนของจิตใจ ได้แก่ เหตุผล (Reason) อารมณ์ (Spirit) และความต้องการ

(Appetite) หากแต่ละส่วนทำหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม บุคคลนั้นจะมีความสุข และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณธรรม เมื่อทั้งสามส่วนทำหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม ภายใต้การนำของเหตุผล บุคคลจะมีความสุขและสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม (Plato, 2003) ตัวอย่างเช่น ผู้ที่มีเหตุผลควบคุมความต้องการจะสามารถตัดสินใจได้ดีขึ้นในเรื่องการบริโภคหรือการลงทุน และนักปรัชญาสมัยใหม่อย่าง Rawls (1971) เน้นว่า ความสุขในระดับบุคคลเป็นพื้นฐานของความยุติธรรมในสังคมและเสนอว่า เมื่อบุคคลสามารถจัดลำดับความสำคัญของตนเองได้ จะนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นธรรมในระดับสังคม

2. การสร้างสมดุลในระดับสังคม (Social Justice) เพลโตมองว่า ความยุติธรรมเกิดขึ้นเมื่อแต่ละชนชั้นทำหน้าที่ของตนเองโดยไม่ล่วงละเมิดหน้าที่ของชนชั้นอื่น ชนชั้นผู้ปกครองใช้ปัญญาในการวางนโยบาย ชนชั้นผู้พิทักษ์ใช้ความกล้าหาญในการรักษาความสงบ และชนชั้นผู้ผลิตสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หากชนชั้นใดก้าวก่ายบทบาทของชนชั้นอื่น สังคมจะสูญเสียสมดุล (Plato, 2003) ตัวอย่างที่สะท้อนถึงการสร้างสมดุลในระดับสังคม ได้แก่ ระบบการบริหารแบบ “การจัดการตามความถนัด” (Meritocracy) ซึ่งบุคคลได้รับหน้าที่ตามทักษะและความสามารถ ตัวอย่างเช่น การจัดสรรตำแหน่งในภาครัฐที่มอบหมายให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น นักเศรษฐศาสตร์เป็นผู้กำหนดนโยบายด้านการเงิน นอกจากนี้ แนวคิดของเพลโตยังเชื่อมโยงกับหลักการแบ่งอำนาจ (Separation of Powers) ของมงแต็สกีเอด (Montesquieu, 1748) ที่แต่ละฝ่ายในรัฐบาลมีบทบาทเฉพาะและไม่แทรกแซงซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในยุคปัจจุบัน แนวคิดการสร้างสมดุลของเพลโตยังมีความเกี่ยวข้องในด้านการบริหารจัดการองค์กร ตัวอย่างเช่น การบริหารงานโดยเน้นการมอบหมายงานให้พนักงานทำหน้าที่ตามความเชี่ยวชาญ ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดความขัดแย้งในทีม อย่างไรก็ตาม ในบางสังคม แนวคิดนี้อาจถูกทำลายโดยการเรียกร้องความเสมอภาคในโอกาส เช่น การเปิดโอกาสให้ทุกชนชั้นสามารถเข้าถึงการศึกษาและพัฒนาทักษะได้ แม้แนวคิดของเพลโตจะไม่ได้สมบูรณ์ แต่ก็ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างสมดุลผ่านความยุติธรรม ทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม ซึ่งเป็นรากฐานที่ช่วยให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง

สรุปได้ว่า แนวคิดความยุติธรรมในอุดมรัฐของเพลโตเน้นการสร้างสมดุลทั้งในระดับบุคคลและสังคม โดยในระดับบุคคล ความยุติธรรมเกิดจากการที่จิตใจทั้งสามส่วนทำหน้าที่อย่างเหมาะสมภายใต้การควบคุมของเหตุผล นำไปสู่การดำเนินชีวิตที่มีคุณธรรม ส่วนในระดับสังคม ความยุติธรรมเกิดขึ้นเมื่อแต่ละชนชั้นปฏิบัติหน้าที่ตามธรรมชาติของตน

โดยไม่ก้าว่ายบทบาทของชนชั้นอื่น ส่งผลให้สังคมดำเนินไปอย่างมีเสถียรภาพ แม้แนวคิดนี้ยังคงมีความเกี่ยวข้องในปัจจุบัน เช่น การบริหารที่เน้นทักษะเฉพาะทางและการจัดระเบียบสังคมตามบทบาท แต่ก็ถูกตั้งคำถามถึงความเสมอภาคและโอกาสในการพัฒนาตนเอง ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการนำแนวคิดนี้มาปรับใช้กับโลกยุคใหม่

การปรับแนวคิดอุดมรัฐให้สอดคล้องกับสังคมยุคปัจจุบัน

แนวคิดอุดมรัฐของเพลโต (Plato) ซึ่งเน้นความยุติธรรมและสมดุลในสังคม ถูกพัฒนาขึ้นในบริบทของกรีกโบราณที่มีโครงสร้างสังคมแบบชนชั้นชัดเจน อย่างไรก็ตาม สังคมยุคปัจจุบันซึ่งมีความหลากหลายและเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว มีความจำเป็นต้องปรับแนวคิดดังกล่าวให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจที่แตกต่างออกไป จากการศึกษาผู้เขียนเรียบเรียงเกี่ยวกับการปรับแนวคิดอุดมรัฐให้สอดคล้องกับสังคมยุคปัจจุบัน ได้ดังนี้

1. การปรับแนวคิดเรื่องชนชั้นและบทบาทหน้าที่ เพลโตเชื่อว่า ความยุติธรรมในสังคมเกิดจากการที่แต่ละชนชั้นทำหน้าที่ของตนเองโดยไม่ก้าว่ายบทบาทของชนชั้นอื่น แต่ในสังคมปัจจุบันที่มุ่งเน้นความเสมอภาค โครงสร้างชนชั้นแบบแข็งตัวของเพลโตต้องถูกปรับเปลี่ยนเป็นการส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเอง (UNESCO, 2021) ตัวอย่างเช่น ในระบบการศึกษาแบบ Inclusive Education ที่ประเทศฟินแลนด์ นักเรียนทุกคนได้รับการสนับสนุนตามความถนัดโดยไม่มีการแบ่งแยกเชิงชนชั้นหรือพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Finnish National Agency for Education, 2020) ระบบนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถค้นพบศักยภาพและเติบโตเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่สมดุล อีกตัวอย่าง คือ การพัฒนาทักษะทางดิจิทัลให้กับแรงงานในอุตสาหกรรมที่กำลังเปลี่ยนแปลง เช่น โครงการ Upskilling Initiative ของสหภาพยุโรป ซึ่งมุ่งเน้นการฝึกอบรมแรงงานในทักษะที่จำเป็นเพื่อให้พวกเขาปรับตัวเข้ากับบทบาทใหม่ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล (European Commission, 2022)

2. การนำแนวคิด “ราชาปราชญ์” สู่การบริหารงานโดยผู้เชี่ยวชาญ แนวคิด “ราชาปราชญ์” ของเพลโตที่ให้ผู้ปกครองมีความรู้และคุณธรรม ถูกปรับใช้ในระบบการบริหารแบบ Technocracy หรือการให้ผู้เชี่ยวชาญมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย ตัวอย่างเช่น การจัดการการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในไต้หวัน ซึ่งรัฐบาลให้ความสำคัญกับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขและเทคโนโลยีในการวางแผนและปฏิบัติการ จนสามารถควบคุมสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานที่มุ่งเน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะ

ยังสะท้อนนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การประชุม COP28 ซึ่งเน้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีบทบาทสำคัญในการกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (United Nations Framework Convention on Climate Change, 2023)

3. การสร้างสมดุลระหว่างความยุติธรรมและความเสมอภาค แม้พลโตเน้นความเหมาะสมในบทบาทหน้าที่ของแต่ละชนชั้น สังคมปัจจุบันต้องคำนึงถึงความเสมอภาคด้วย ตัวอย่างเช่น การส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในที่ทำงานผ่านนโยบาย Gender Equality Policy ที่ประเทศไอร์แลนด์ ซึ่งลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างเพศและสร้างความสมดุลในบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายในสังคม (World Economic Forum, 2022) ในประเทศไทย โครงการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ของรัฐบาลก็เป็นตัวอย่างหนึ่งของการสร้างความสมดุล โดยให้โอกาสผู้หญิงในชนบทสามารถเข้าถึงแหล่งทุนและพัฒนาศักยภาพของตนเอง ซึ่งช่วยลดช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ, 2023)

4. การนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนความสมดุลในสังคม การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสมดุลในสังคมเป็นสิ่งสำคัญในยุคดิจิทัล ตัวอย่างเช่น การนำ AI มาใช้ในระบบยุติธรรมในเอสโตเนีย ที่พัฒนาระบบ “AI Judge” สำหรับตัดสินคดีเล็ก ๆ เพื่อลดภาระของศาลและเพิ่มความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรม (Forbes, 2021) ในระดับองค์กร บริษัท Microsoft ใช้ AI เพื่อปรับปรุงกระบวนการสรรหาพนักงาน โดยลดความลำเอียงและเลือกบุคลากรที่มีทักษะเหมาะสมกับงาน ซึ่งสะท้อนถึงแนวคิดของพลโตในการใช้ปัญญาและความยุติธรรมเป็นพื้นฐานในการจัดสรรบทบาท (Microsoft, 2022)

5. การส่งเสริมความเป็นพลเมือง พลโตเน้นการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรม ในปัจจุบันแนวคิดนี้สามารถปรับเป็นการส่งเสริมความเป็นพลเมือง เช่น ในประเทศเยอรมนีที่มีการเรียนการสอนเรื่องสิทธิและหน้าที่พลเมืองในโรงเรียน เพื่อสร้างสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม (OECD, 2020) ในประเทศไทย โครงการ ไทยสมาร์ทซิติ มุ่งเน้นการพัฒนาเมืองที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองผ่านการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลและบริการสาธารณะได้ง่ายขึ้น การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อส่วนรวมผ่านระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2023) ดังนั้น การปรับแนวคิดอุดมรัฐของพลโตให้สอดคล้องกับสังคมยุคปัจจุบัน จึงเป็นการเน้นการประยุกต์ใช้ความยุติธรรมและสมดุลในสังคมที่เปิดกว้างและยืดหยุ่นมากขึ้น แนวคิด

เรื่องบทบาทหน้าที่ ความเชี่ยวชาญ และการพัฒนาศักยภาพยังคงเป็นกรอบความคิดที่สำคัญในการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนและเสมอภาคในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สรุปได้ว่า แนวคิดอุดมรัฐของเพลโตสามารถปรับให้เข้ากับสังคมปัจจุบันโดยเน้นความยุติธรรมและสมดุลในบริบทที่เปิดกว้างและยืดหยุ่นมากขึ้น ระบบชนชั้นและบทบาทหน้าที่ถูกแปลงเป็นการส่งเสริมศักยภาพของทุกคน เช่น ระบบการศึกษาแบบ Inclusive Education ในฟินแลนด์ ขณะที่แนวคิดราชาปราชญ์ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบการบริหารโดยผู้เชี่ยวชาญ เช่น การจัดการโรคระบาดในไต้หวัน ด้านความยุติธรรมและความเสมอภาคได้รับการเน้นย้ำผ่านนโยบายลดความเหลื่อมล้ำ เช่น นโยบายความเท่าเทียมทางเพศในไอร์แลนด์ นอกจากนี้ เทคโนโลยี โดยเฉพาะ AI ถูกนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมและลดอคติในกระบวนการบริหาร รวมถึงการปลูกฝังจิตสำนึกพลเมืองในเยอรมนีเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การบูรณาการแนวคิดอุดมรัฐของเพลโตในลักษณะนี้ช่วยสร้างสังคมที่สมดุลและยั่งยืนในโลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง อุดมรัฐของเพลโต สู่สังคมในอุดมคติ เป็นการวิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาของเพลโตที่เน้นความยุติธรรมและสมดุลในโครงสร้างสังคม โดยปรับแนวคิดให้สอดคล้องกับสังคมยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาสังคมในมิติต่าง ๆ ดังนี้

1. การสนับสนุนศักยภาพเฉพาะบุคคล การสร้างสังคมในอุดมคติต้องมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเฉพาะบุคคล โดยปรับแนวคิดเรื่องชนชั้นของเพลโตให้เป็นการสนับสนุนความสามารถของแต่ละบุคคล เช่น ระบบการศึกษา Inclusive Education ในฟินแลนด์ที่เน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะเฉพาะตนอย่างเต็มที่
2. การบริหารโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณธรรม แนวคิด “ราชาปราชญ์” ถูกปรับใช้ในรูปแบบการบริหารแบบ Technocracy เช่น การจัดการโรคระบาดในไต้หวันที่ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขมาร่วมกำหนดนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ความสมดุลระหว่างความยุติธรรมและความเสมอภาค สังคมในอุดมคติควรสร้างสมดุลระหว่างการมอบหมายหน้าที่ตามความถนัด และการส่งเสริมความเสมอภาค เช่น นโยบายลดความเหลื่อมล้ำทางเพศในไอร์แลนด์
4. การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความยุติธรรม การนำ AI มาใช้ในระบบยุติธรรม

เช่น “AI Judge” ในเอสโตเนีย เป็นตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความยุติธรรมและลดอคติ

5. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองผ่านการศึกษา การปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบในเรื่องสิทธิและหน้าที่พลเมือง เช่น การเรียนการสอนในโรงเรียนของเยอรมนี และโครงการไทยสมารถที่ดีที่ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้เขียนได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

อธิบายได้ว่า โมเดลนี้เน้นการประยุกต์แนวคิดของเพลโตในบริบทปัจจุบัน เริ่มจากการสนับสนุนศักยภาพเฉพาะบุคคลผ่านการศึกษาและฝึกอบรม เพื่อให้แต่ละบุคคลทำหน้าที่ของตนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดแต่ละคนทำหน้าที่ของตนเองของเพลโต แนวคิด ราชาปราชญ์ถูกปรับใช้ในรูปแบบการบริหารที่อาศัยความรู้เฉพาะด้าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณธรรมเข้ามามีบทบาทในการกำหนดนโยบาย เช่นเดียวกับการจัดการโรคระบาดในได้หวิน และโมเดลยังเน้นความสมดุลระหว่างความยุติธรรมที่เกิดจากการมอบหมายงานตามความถนัด และการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ตัวอย่างเช่น นโยบายส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในไอซ์แลนด์ ดังนั้น การสร้างความ

เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมต้องถูกส่งเสริมผ่านระบบการศึกษา เช่น การเรียนการสอนในโรงเรียนเยอรมนี และโครงการไทยสมาร์ตซิตี้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการสาธารณะ ด้วยการปรับปรุงแนวคิดของเพลโตให้เหมาะสมกับความท้าทายในยุคปัจจุบัน โดยเน้นความยุติธรรม ความสมดุล และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในทุกมิติ

สรุป

อุดมรัฐของเพลโต เป็นแนวคิดที่เกิดจากการพยายามสร้างโครงสร้างสังคมที่ยุติธรรมและสมดุลในมุมมองของเพลโต ผู้ซึ่งเชื่อว่าการแบ่งหน้าที่ของบุคคลตามความสามารถและบทบาทเฉพาะของตน เป็นรากฐานสำคัญของสังคมที่ดี แนวคิดดังกล่าวได้ถ่ายทอดผ่านการแบ่งชนชั้นในรัฐ ได้แก่ ผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ และผู้ผลิต โดยแต่ละชนชั้นมีบทบาทที่ชัดเจนและทำหน้าที่ตามธรรมชาติของตน นอกจากนี้จะอธิบายแนวคิดอุดมรัฐในบริบทดั้งเดิมแล้ว ยังได้วิเคราะห์ถึงการปรับแนวคิดนี้ให้สอดคล้องกับสังคมในยุคปัจจุบัน ซึ่งมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเสนอแนวทางปรับใช้ เช่น การสนับสนุนศักยภาพเฉพาะบุคคล การบริหารงานโดยผู้เชี่ยวชาญ การสร้างสมดุลระหว่างความยุติธรรมและความเสมอภาค การนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนความยุติธรรม และการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในสังคมร่วมสมัย พร้อมทั้งชี้ให้เห็นถึงความยืดหยุ่นของปรัชญาโบราณที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับโลกปัจจุบัน โดยเน้นถึงความสำคัญของการสร้างสังคมที่ยุติธรรม สมดุล และยั่งยืน ผ่านการประยุกต์ใช้แนวคิดทางปรัชญาในเชิงปฏิบัติ จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า หลักการจากอดีตยังคงเป็นแนวทางที่มีประโยชน์สำหรับการแก้ไขปัญหาในโลกปัจจุบัน และสามารถนำมาใช้เพื่อสร้างสังคมที่ตอบสนองต่อความท้าทายของยุคสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ประภาส แก้วเกตุพงษ์. (2564). ศึกษาแนวคิดปรัชญาทางการเมืองของเพลโต. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 4(2), 183-200.
- สำนักงานส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ. (2566). *การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลางด้านการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย*. สืบค้น 10 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/yUz6p>
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2023). *โครงการไทยสมาร์ตซิตี้*. สืบค้น 10 มกราคม 2568, จาก <https://www.depa.or.th>

- European Commission. (2022). *Upskilling Pathways*. Retrieved January 10, 2025, from <https://ec.europa.eu>
- Finnish National Agency for Education. (2020). *Inclusive Education in Finland*. Retrieved January 10, 2025, from <https://www.oph.fi>
- Forbes. (2021). *How Estonia is Revolutionizing Justice with AI*. Retrieved January 10, 2025, from <https://www.forbes.com>
- Microsoft. (2022). *AI in Recruitment: A Case Study*. Retrieved January 10, 2025, from <https://www.microsoft.com>
- Montesquieu, C. (1748). *The Spirit of the Laws*. Retrieved January 10, 2025, from <https://shorturl.asia/0PDiy>
- OECD. (2020). *Education for Civic Engagement*. Retrieved January 10, 2025, from <https://www.oecd.org>
- Plato (2003). *The Republic* (2nd ed.). New York: Penguin Books.
- Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. USA: Harvard University Press.
- Reeve, C.D.C. (2004). *Plato on Justice and the Ideal State*. Bangkok: Cambridge University Press.
- Stanford Encyclopedia of Philosophy. (2023). *Plato's Ethics and Politics in The Republic*. Retrieved January 10, 2025, from <https://plato.stanford.edu>
- UNESCO. (2021). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. Retrieved January 10, 2025, from <https://unesco.org>
- United Nations Framework Convention on Climate Change. (2023). *COP28 Overview*. Retrieved January 10, 2025, from <https://unfccc.int>
- World Economic Forum. (2022). *Global Gender Gap Report*. Retrieved January 10, 2025, from <https://www.weforum.org>